

40. Abraham W. Powstanie organizacyi kosciola lacickiego na Rusi. – Lwow, 1904. – Т.І. – 418 s.
41. Pelesz J. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom den dltesten Zeiten bis auf die Gegenwart – Bd. 1. – Wien, 1878. – 638 s
42. Widera B. 400 Jahre politische Beziehungen zwischen der Rus und Deutschland in der Zeit vor dem Mongoleneinfall // Ost und West in der Geschichte des Denkens und der Kulnurrellen Beziehungen. Festschrift für Eduard Winter zum 70. Geburtstag. – Berlin, 1966. – S.28-32.
43. Wiodarski b. Polska i Ruś: 1194-1340. – Warszawa, 1966. – 326 s.

Nagirnyy V.

FROM THE HISTORY OF MUTUAL RELATIONS OF THE HALYCH-VOLYN PRINCEPALITY AND POPE PALACE AT THE BEGINNING OF THE XIII-th c

The article deals with the contacts between the Pope Innocent III and Halych-Volyn prince Roman Mstyslavovych. The complex analysis of sources? Religions and political situation in Europe at the beginning of the XIII-th c. confirms the reliability of the chronicle information about the visit of Pope embassy to Halych-Volyn Principality in 1204.

Мішук А.І.

ЮЛІАН ЦЕЛЕВИЧ: КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Розвиток і вдосконалення будь-якого наукового знання неможливі без участі окремих творчо обдарованих особистостей. Історична наука у будь-якій країні завжди була пов'язана з діяльністю мислителів, які активно сприяли пробудженню національної свідомості та гордості за минуле свого народу.

Одним із активних будителів і сподвижників українського національного відродження був Юліан Целевич. Він залишив по собі, як талановита, творча особистість, непересічний мислитель, дослідник історії рідного краю, людина різнобічних інтересів, колосальний за своїм значенням та важливістю слід.

На жаль, у даний час в українській історіографії немає комплексного дослідження про культурно-освітню діяльність цієї непересічної особистості. Певні намагання донести до широкої громадськості основні віхи з життя Ю.Целевича зроблені у 1993 р., коли були видані матеріали конференції “Історик, етнограф, педагог. Матеріали міжвузівської наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження Юліана Целевича” Окремі статті, серед яких можна відзначити “Ю.А.Целевич (до 125-річчя з дня народження)” М.М.Кравця, публікувалися у газетах і журналах, але обмежувались лише аналізом його творчої спадщини, частково висвітлювали його діяльність на культурно-освітній ниві. Саме тому ми прагнемо більш глибоко та ґрунтовніше дослідити діяльність Юліана Целевича,

аналізуючи її в тісному зв'язку з конкретно-історичною ситуацією, що склалася на Західній Україні в другій половині XIX ст., показати його роль і значення в процесах, що відбувалися в культурно-освітній сфері краю.

Юліан Целевич народився 23 березня 1843 р. в с. Павличе Станіславської округи в сім'ї сільського священика [2, арк.9; 38, с.6]. Дитячі роки проходили в буремний період "Весни Народів". Події тих років не могли не позначитися на свідомості малого Юліана та його долі. У 1853 р. батько віддає Юліана на навчання у Станіславську державну гімназію, прагнучи, щоб його син отримав добру освіту [34]. Під час навчання у гімназії він відзначався як здібний та старанний учень. Екзамен зрілості склав з відзнакою в 1861 р. і поступив, послуховавши поради батьків, на чотири роки до Львівської духовної семінарії. У ній він займався вивченням богословських наук, поряд з цим слухав також курс лекцій з історії відомого професора доктора Цайсберга [1, арк.14].

Початок 60-х рр. XIX ст. в Галичині можна охарактеризувати як період зародження і поширення серед освіченої молоді течії, що проголосила своїм основним завданням самовіддане служіння на благо простого народу. Прихильників даної течії називали "українофілами" або "народовцями". Формування цієї течії відбувалось під впливом творів Г.Шевченка, М.Шашкевича, П.Куліша, Ю.Федьковича, а також ідей, висунутих "Руською трійцею" та Головною руською радою в 30-40-х рр. XIX ст. Вони проголошували ідею самобутності та єдності українського етносу, на противагу "москвофілам", які відкидали існування українського народу як такого і вважали його частиною російського. Основне завдання, яке поставили перед собою народовці, – підняти національну самосвідомість українства з допомогою пропаганди української мови й літератури. "Пізнання і просвіта народу" – таким був заклик народовців, бо вони стали на бік народу з прагненням відновлення живого духу нації через його культурне і національне самоусвідомлення [39, с.110].

Ще будучи семінаристом, Ю.Целевич належав до того незначного кола сподвижників, які намагалися всіма силами направити своїх товаришів на шлях праці для блага українського народу. З цією метою він організував разом з однодумцями гурток, що займався видавництвом різноманітної літератури для народу [1, арк.14]. У стінах семінарії сформувалися світоглядні позиції Целевича як широкого народовця, яким він залишався вірним аж до кінця життя.

Закінчивши богословську науку в 1864 р., молодий Юліан продовжив навчання на філософському факультеті Львівського університету, а в наступному році переїжджає навчатись у Віденський університет. У ньому він три роки слухає виклад історії такими поважними на той час професорами, як Білінгер, Єгер, Агибох та ін. [1, арк.14]. Для тогочасного Віденсь-

кого університету характерною особливістю була діяльність студентських товариств, які об'єднали представників однієї народності з метою самопомоги і налагодження відносин із представниками інших. Найбільше процес об'єднання був притаманний представникам слов'янських народностей. Існували такі студентські товариства: "Славія" – у чехів, "Татрана" – у словаків, "Балкану" – у болгар, "Огніска" – у поляків. Спілкуючись із представниками слов'янських народностей, Целевич зустрівся, як і інші українці, з тим, що їх не сприймали за представників окремої національності, а вважали одним народом із росіянами. Така ситуація була зумовлена значним поширенням теорії "автохтонності України-Русі з Москвою" та ідей "слов'янської взаємності" – "панславізму" російського історика М.Раєвського, які поширювали не тільки росіяни, але й, як зазначав А.Вахнянин, "українські сепаратисти" в особі москвофілів [23, арк.4-11]. Розуміючи необхідність зміни ситуації, яка склалася на той час, Ю.Целевич разом з А.Вахнянином та іншими свідомими українцями у 1866 р. заснували гурток "Січ". Основним напрямом його діяльності на тому етапі був показ багатющої культури свого народу та ознайомлення з нею представників інших товариств. З цієї метою вони влаштовували концерти, на які запрошували студентів не тільки із слов'янських товариств. Зокрема, в березні 1866 р., у п'яті роковини смерті Т.Шевченка, відбувся один із таких концертів. Ю.Целевич виступив на цьому зібранні із вступним словом до присутніх, в якому не тільки ознайомив їх із життям Т.Шевченка, але і декламував його твори. Зустрівши зі сторони інших студентських товариств розуміння й підтримку, Ю.Целевич разом з А.Вахнянином, Ю.Медвицьким, І.Вахнянином, Д.Гладимовичем та іншими молодими "академіками", як називали тоді студентів, склали статут товариства "Січ" і подали його на розгляд властей [23, арк.4-11].

Рішенням Намісництва Нижньої Австрії й дирекції поліції у м. Відні 15 листопада 1867 р. було отримано дозвіл на заснування українського студентського товариства "Січ" [22, арк.1]. Метою товариства було проголошено єднання української молоді у Відні [36, с.12]. Будучи одним із засновників товариства, Юліан Целевич протягом всього часу свого перебування у Відні брав участь у справах товариства, займаючи посаду завідувача бібліотеки, що нараховувала 1266 книг у 1637 томах і приносила чимало користі молодим українцям-галичанам [36, с.12]. На загальних зборах 25 березня 1868 р. Юліана Целевича було обрано головою товариства [24, арк.1-28]. За час його головування товариство проводило щотижня "вечорниці", на яких члени мали змогу не тільки спілкуватися, але і переглянути вистави та концерти. На "вечорниці" приходили також члени інших товариств та всі бажаючі. Малозабезпеченим членам товариства надавалась допомога у вигляді позичок із каси

товариства. Однак у листопаді 1868 р. Юліан Целевич залишає Відень у зв'язку із закінченням навчання. "Січовики" 30 листопада 1868 р. обирають Ю.Целевича почесним членом [24, арк.1-28].

Екзамени на звання вчителя він успішно склав 16 листопада 1868 р. у гімназійно-професійній комісії у Відні [2, арк.9]. З 30 жовтня 1869 р. Ю.Целевич обійняв посаду заступника вчителя у другій державній гімназії м. Львова [1, арк.8,14]. Поряд з основною працею він активно включився в бурхливе життя українства. Зокрема, ввійшов до складу створеного Галицьким Сеймом 9 листопада 1869 р. "Наглядного комітету за діяльністю українського театру у Львові". В його роботі брали участь також В.Ільницький, М.Полянський, А.Вахнянин, М.Десницький, К.Рушкевич, М.Дует. Вони спостерігали за діяльністю театру, як у творчій так і у фінансовій сферах, а також готували звіт про його діяльність щодо використання й поширення вистав українською мовою [17, арк.1-14; 19, арк.1-2]. На засіданні театрального відділу "Руської Бесіди" 1 червня 1870 р. було вирішено запросити Юліана Целевича членом товариства, як особу, що бере активну участь в управлінні справами театру [20, арк.10]. Так, він займався перекладом вистав на українську мову, переклав з італійської мови комедію у 3-х актах "Дивна пригода". яку театр з успіхом ставив в усіх великих містах Галичини [28]. Як член наглядової комісії Целевич завжди допомагав театру, підтримуючи звернення до крайового відділу у справі допомоги субвенціями з крайового фонду [18, арк.49-52].

Бажання національної самостійності й віра в кращу долю народу породили в серцях молодих українських інтелігентів 60-х рр. XIX ст. думку про створення товариства, що прагнуло до піднесення освіти серед простого народу. Вони знали, "що тільки через доведення народу до належного освітнього рівня можна укріпити народ у його національності, породити в ньому ідею власної державності і зробити відмерлими всякі деструктивні ідеї москвофілів та денационалізаційну політику поляків" [13, арк.94]. Створене в 1868 р. товариство "Просвіта" поставило собі за мету поширення освіти серед народу, і різними засобами домагалось її досягнення. Творці товариства спрямували свої перші кроки на збір етнографічних матеріалів, щоб дати можливість інтелігенції пізнати народ. Однак після двох років праці вони переключились на освітню діяльність серед народу. З цією метою вдалися до видання і поширення серед населення літератури й підготовки на рідній мові підручників з українською термінологією, намагались надавати допомогу народним учителям та незаможній молоді, яка прагнула навчатись [13, арк.94].

Членом товариства "Просвіта" Ю.Целевич був прийнятий 11 травня 1870 р. на засіданні виділу. А вже на других загальних зборах "Просвіти", що відбулися 14 травня 1870 р., він був обраний членом нового виділу

товариства, отримавши 29 голосів за свою кандидатуру при необхідних 24 [14, арк.19]. З цього часу він поринає у справи товариства. Активна робота у товаристві була позначена, зокрема, його виступом на декламаційно-музичному вечорі в роковини смерті Т.Шевченка, який був доручений йому виділом 18 лютого 1871 р. Був редактором календарів “Просвіти”, в яких неодноразово публікувалися його історичні розвідки [14, арк.21; 42, с.129]. Опікувався Ю.Целевич і долею бідних учнів, і на засіданні “Просвіти” 6 травня 1871 р. з його ініціативи було обрано комітет, який мав займатися збором і роздачею допомоги [14, арк.23]. Він сам неодноразово робив внески у фонд допомоги бідним учням [33].

У жовтні 1871 р. Ю.Целевич переїжджає до Станіслава, де з 25 жовтня обіймає посаду вчителя гімназії і працює на цій посаді до 1875 р. [2, арк.9]. Тут він відзначився як активний громадський діяч і став улюбленим професором студентської молоді. Не випадково Мелітон Бучинський у листі до Михайла Драгоманова писав із Станіслава 25 січня 1872 р.: “Тут настав від падолиста професором гімназії Юліан Целевич, колись голова “Січі”, нині професор громадський, тай через малий час довів до того, що хлопці за ним, як в дим” [41, с.84].

Однією з форм культурно-освітньої діяльності народовців було проведення “вечорів” на вшанування пам’яті видатних діячів української культури. Перебуваючи в Станіславі, брав активну участь у культурному житті краю. У третьому числі газети “Правда” за 27 березня 1873 р. зустрічаємо згадку, що Юліан Целевич був одним з авторів телеграми, яку надіслала українська інтелігенція м. Станіслава на ім’я організаторів вечорів на пошану пам’яті Т.Шевченка. В ній знаходимо наступні рядки: “Помни великого родимця, най нас на все добре і величне наставляє, бо ж усі його завіти голосять торжество любові всесвітньої, любові Вітчизни, перемогу правди” [31]. Юліан Целевич також був одним з організаторів музично-декламаторського вечора, присвяченого тридцятим роковинам смерті Маркіяна Шашкевича [32].

На запрошення дирекції Академічної Гімназії у Львові, в якій з 31 травня 1873 р. було дозволено викладання навчальних предметів українською мовою, у листопаді 1876 р. переходить працювати на посаду вчителя історії та географії [5, арк.7-8]. В “справозданню гімназії про стан учительський” до крайової ради знаходимо характеристику, яку дала дирекція гімназії Юліану Целевичу: “Целевич Юліан навчас добре, маючи добру практику в достойних закладах і отримав звідти хвалебні відгуки, маючи добру пам’ять і володіючи досконало датами, здав екзамен на посаду легко від одного предмету до іншого. ... Його метода навчання є не тільки добра, але і дієва. Він здатен переконувати і тим самим зосереджувати увагу спостерігаючих” [3, арк.29-30]. Протягом багатьох років аж до смерті

він залишався працювати професором у гімназії, викладаючи історію й географію в другому, четвертому, шостому, восьмому класах. Також викладав історію краю як надобов'язковий предмет у четвертому, шостому і восьмому класах [5, арк.7-8; 6, арк.14; 7, арк.32; 8, арк.19-20]. У звітах дирекції гімназії можна зустріти цікаву тенденцію щодо відвідування учнями курсу історії краю. Так, якщо у 1878 р. курс, що не був включений до програми навчання, відвідувало 43 учні, то уже в 1888 р. їх кількість складає – 203 [5, арк.7-8; 8, арк.19-20]. Учитель гімназії І. Громницький давав таку характеристику Ю.Целевичу як педагогу: “Відданий цілою душею науці зумів світлий цей учитель і знаменитий педагог на лекціях своїх скупчувати увагу молодезі до свого предмету і будити в ній охоту до науки того предмету, так лиш рідко який і то хіба крайньо недбалий не виказував у нього поступу у науці” [25, с.49-50]. Отже, як бачимо, Юліану Целевичу вдавалось не тільки привернути увагу учнів, але і зацікавити їх до вивчення минувшини рідного народу.

Поряд з працею у гімназії активно продовжує діяльність на полі громадської роботи. На загальних зборах товариства “Просвіта” 15 червня 1876 р. обирається до його виділу [14, арк.19-427]. Вже на наступному засіданні виділу “Просвіти” 16 червня 1876 р. Юліана Целевича було обрано заступником голови товариства на один рік. За час перебування на цій посаді він зумів зробити для товариства цілий ряд важливих справ. Це і розробка нового статуту для читалень, створення нових філій товариства в Станіславі та Коломії [14, арк.19-427; 27, с.6]. Як член виділу товариства разом з О.Огоновським, А.Вахнянином, Ю.Романчуком, В.Лукич-Левицьким входить у склад комісії при Шкільній Краєвій Раді, що займалась підготовкою шкільних підручників українською мовою, а також виробленням термінології [42, с.120]. Починаючи з 1877 р., Целевич стає постійним членом виділу товариства, продовжує працювати у справах “Просвіти”, виконуючи покладені на нього доручення та подаючи на розгляд власні пропозиції [14, арк.19-427]. На засіданні “Просвіти” 25 березня 1892 р. Целевичу було присвоєно звання почесного члена за той внесок, який він зробив для піднесення ролі товариства. Збори прийняли це рішення “з одушевленням одноголосно” [15, арк.6]. На загальних зборах “Руської Бесіди” 3 травня 1877 р. він входить у склад виділу [34]. А у 1880 р. Юліана Целевича було обрано головою товариства [17, арк.1-14]. На цій посаді перебуває аж до 1884 р. За цей час він спричинився до піднесення ролі українського театру. Вистави театру відбувалися українською мовою незалежно від того, якою мовою п'єса була написана, звертався як голова до крайової влади з метою надання допомоги театру субвенціями [18, арк.49-52].

Важке становище, в якому перебували українці в освітній сфері в Галичині, зумовило появу 6 серпня 1881 р. “Українського педагогічного товариства”. Воно поставило собі за мету: “а) промишляти над потребами руського народу на полі шкіл народних, середніх, вищих, займатись заснуванням руських шкіл...; б) надавати членам поміч як моральну, так і матеріальну” [37, с.8]. Для реалізації мали використовуватися такі засоби, як проведення публічних конференцій, відчитів (звітів) педагогічного і наукового змісту, подання меморандумів і петицій до владних структур у справі навчання в українських школах, видання часописів та навчальної літератури [37, с.8]. Членом товариства Ю.Целевич був прийнятий на засіданні правління товариства 3 грудня 1881 р. [9, арк.2-96]. Період, коли він був членом товариства, прийнято називати “петиційним”. Це був період становлення й самоутвердження товариства в громадсько-суспільному житті Галичини. Товариство активно відстоювало інтереси національного шкільництва, українського вчителя не тільки у сеймі, Міністерстві освіти, але і в інших державних інституціях [37, с.8]. Будучи членом товариства, неодноразово обирався членом контрольної комісії (1885, 1889, 1892 рр.), брав участь у загальних зборах товариства, де виступав з пропозиціями відносно вдосконалення його діяльності, зокрема щодо видання органу товариства “Народний часопис” [9, 2-96].

Зростаючий просвітницький рух серед галицької інтелігенції знайшов свій вияв у заснуванні 1873 р. товариства ім. Шевченка, яке налагодило видавництво літератури українською мовою не тільки для галичан, але і для наддніпрянців. Саме від останніх виходила ініціатива заснування товариства, особливо після урядових репресій, які проводились проти українського слова в Росії [39, с.142]. Товариство забезпечувало видання і допомогу у видавництві книжок та літературно-наукових часописів, скликання зборів учених і письменників [36, с.15].

Свою участь у справах товариства Целевич розпочав як член редакційного комітету газети “Зоря”, що був створений 8 грудня 1884 р., де працював разом з М.Подолинським, Є.Цегельським, І.Франком [10, арк.9-66]. Дійсним членом товариства Целевич стає 14 червня 1885 р. на других загальних зборах [10, арк.9-66; 12, арк.16]. Поєднав важку працю вчителя з роботою у контрольній комісії. 27 березня 1890 р. Юліана Целевича обирають заступником голови Товариства ім. Шевченка, він виступає із пропозицією про видання наукового збірника товариства, однак, через ряд причин видати перший том вдалося аж у 1892 р. [10, арк.9-66]. 23 листопада 1890 р. на засіданні виділу товариства Юліану Целевичу було запропоновано підготувати листа до уряду щодо введення в школах та органах управління Галичини української мови. Однак відповіді на послання товариство так і не отримало [10, арк.9-66]. 13 березня 1892 р. на

IX загальних зборах в присутності 28 членів товариства головою було обрано доктора Юліана Целевича 27 голосами [10, арк.9-66; 11, арк.3-4; 35]. На цих зборах з його ініціативи був розпочатий процес реорганізації в наукове товариство та створена комісія, яку він очолив, з метою доопрацювання нового статуту та подання його для затвердження до намісництва [10, арк.9-66]. 2 травня 1892 р. на засіданні товариства Юліан Целевич повідомляє, що уже зібрані матеріали до першого випуску “Наукового збірника”, а на засіданні 7 червня 1892 р. було ухвалено, що редактором збірника має бути той, “хто надав підтримку – голова товариства проф. Юліан Целевич” [10, арк.9-66]. У листопаді 1892 р. побачив світ перший том Записок Наукового товариства ім. Шевченка [40, с.211]. Це була неординарна подія, оскільки з цього часу товариство стало науковим осередком українства. Працюючи над підготовкою наукового збірника, Целевич, разом з А.Вахнянином, за дорученням Шкільної Крайової Ради готував підручник з “Історії краю” у частині “княжого та политовського періоду” для середніх шкіл з українською мовою викладання [29].

Отже, як бачимо постать Юліана Целевича посідає чільне місце серед славних представників народовства, як активного діяча і поборника національного відродження в Галичині в другій половині XIX ст. Він своєю невтомною працею, як член і голова багатьох українських культурно-освітніх товариств, спричинився до піднесення та утвердження їх ролі в житті українського населення Галичини. Це проявлялось у поданні конкретних пропозицій не тільки щодо вдосконалення напрямків та шляхів освітньої роботи серед народу, але і процесів реорганізації внутрішньої структури товариств, через внесення змін у їх статuti, що розширювало сфери їх впливу на культурне життя в Галичині. Поряд з тим, будучи педагогом за покликанням, Юліан Целевич прагнув посіяти в душах своїх учнів зерно правди про долю рідного народу та сформувані в них почуття гордості і любові до нього. Не менш важливою справою, якій він присвячував чимало часу, стала підготовка підручників для шкіл з українською мовою навчання, потреба в яких була дуже великою. На нашу думку, наступним етапом дослідження діяльності Ю.Целевича має стати аналіз його творчої спадщини як науковця.

1. Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаніка НАН України. Відділ рукописів. – Ф.167, спр.3308, папка 97.
2. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. – Ф.178, оп.1, спр.102.
3. Там само. – Ф.178, оп.1, спр.301.
4. Там само. – Ф.178, оп.3, спр.23.
5. Там само. – Ф.178, оп.3, спр.424.
6. Там само. – Ф.178, оп.3, спр.427.

7. Там само. – Ф.178, оп.3, спр.433.
8. Там само. – Ф.178, оп.3, спр.447.
9. Там само. – Ф.206, оп.1, спр.1.
10. Там само. – Ф.309, оп.1, спр.30.
11. Там само. – Ф.309, оп.1, спр.33.
12. Там само. – Ф.309, оп.1, спр.371.
13. Там само. – Ф.348, оп.1, спр.6790.
14. Там само. – Ф.348, оп.1, спр.7628.
15. Там само. – Ф.348, оп.1, спр.7629.
16. Там само. – Ф.408, оп.1, спр.1267.
17. Там само. – Ф.514, оп.1, спр.5.
18. Там само. – Ф.514, оп.1, спр.25.
19. Там само. – Ф.514, оп.1, спр.30.
20. Там само. – Ф.514, оп.1, спр.153.
21. Там само. – Ф.834, оп.1, спр.2.
22. Там само. – Ф.834, оп.1, спр.3.
23. Там само. – Ф.834, оп.1, спр.9.
24. Там само. – Ф.834, оп.1, спр.10.
25. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф.292, оп.1, спр.2.
26. Справоздання директора ц.к. гімназії академічної у м. Львові. – Львів: Вид-во друк. товар. ім. Шевч., 1893.
27. Справоздання з діяльності виділу товариства "Просвіта", за рік адміністративний 1876/77. Львів: Вид-во друк.товар.ім Шевч., 1877.
28. Діло. – 1885. – №5.
29. Діло. – 1892. – №276.
30. Діло. – 1893. – №44.
31. Правда. – 1873. – Ч.3.
32. Правда. – 1873. – Ч.10.
33. Правда. – 1876. – Ч.9.
34. Правда. – 1877. – Ч.1.
35. Правда. – 1893. – Том XVII.
36. Барвінський О. Літопис суспільної роботи і сили русинів австрійських. – Львів: Вид-во друк.товар.ім.Шевч., 1885.
37. Білавич Г. Українське педагогічне товариство "Рідна школа": етапи становлення та розвитку // Товариство "Рідна школа" Історія і сучасність: Науковий альманах. – Ч.1. – Львів: Вид-во Львів. Крайового т-ва "Рідна школа", каф. педагогіки ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – С.8-21.
38. Історик, етнограф, педагог. Матеріали міжвузівської наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження Юліана Целевича. – Івано-Франківськ, 1993.
39. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848-1914. На підставі споминів. – Львів: Вид-во друкарні отців Василіан у Жовкві, 1926.
40. Мороз М. Матеріали до хронології діяльності наукового товариства ім. Шевченка (1873-1944 рр.) / З історії Наукового Товариства ім. Шевченка (Збірник доповідей і повідомлень наукових сесій і конференцій НТШ у Львові). – Т.10. – Львів, 1998. – С.209-212.
41. Переписка Михайла Драгоманова з Мелітоном Бучинським 1871-1877. – Львів: Накладом НТШ, 1910.
42. Перський С. Популярна історія товариства "Просвіта". – Львів: Вид-во товар. "Просвіта", 1932.

Mishchuk A.

JULIAN TSELEVYTCH – CULTURAL AND EDUCATIONAL WORK

A special role among the representatives of “narodovsky” movement, which existed in Galychyna in the second half of nineteenth century, belongs to Julian Tselevytch.

Due to his tireless working as the leader of Ukrainian Cultural and educational fellowships (“Sitch”, “Ruska Besida”, “Prosvita”, “Ukrainian pedagogical society”, “Taras Shevchenko Scientific society”) many of them were created and given support Besides, being a pedagogue (teacher) in his heart, he practiced the pedagogical of “narodovzi”, by teaching his tide as students in Ukrainian. He also prepared books for schools.

Штанько Я.В.

ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ТА ВСЕВЕЛИКОГО ВІЙСЬКА ДОНСЬКОГО (1918 р.)

Період існування Української Держави, очолюваної гетьманом П.П.Скоропадським, становить окрему сторінку в історії вітчизняного державотворення. Попри консервативний курс гетьманських урядів у внутрішній політиці було досягнуто значних успіхів у дипломатичній сфері. Україна стала суб'єктом міжнародних відносин, припинилася більшовицька військова агресія, налагоджувались контакти із сусідніми територіями. Серед частин колишньої Російської імперії найбільш інтенсивні зв'язки Українська Держава підтримувала із Всевеликим Військом Донським. Їх спектр був досить широким – були встановлені військові і дипломатичні, політичні та економічні контакти. Об'єктивне відтворення взаємин двох держав потребує, на нашу думку, дослідження усіх основних аспектів їхніх відносин. Одним із них є проблема економічної взаємодії Української Держави та Всевеликого Війська Донського.

Незважаючи на важливість цього питання, воно залишається практично недослідженим. Сучасні історики торкаються його лише епізодично. Так, Ф.Проданюк, вивчаючи дипломатію Української Держави, констатував факт отримання донським отаманом П.М.Красновим значної економічної допомоги з України [13, с.68]. П.П.Гай-Нижник розглянув фінансові взаємини Української Держави з частинами колишньої Російської імперії, у тому числі з Всевеликим Військом Донським [12, с.122-123]. Саме тому, зважаючи на недостатню вивченість проблеми, метою даної статті є дослідження основних напрямків і форм економічного співробітництва Української Держави та Всевеликого Війська Донського.